

**Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

Факультет філології

Кафедра журналістики

Наталія Шотурма

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФОТОЖУРНАЛІСТИКА» ДЛЯ СТУДЕНТІВ І КУРСУ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ С7 ЖУРНАЛІСТИКА**

Івано-Франківськ – 2025

УДК 070.449.8(072)
Б 20

**Рекомендовано до друку Вченою радою Факультету філології
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника**

Укладачі:

Шотурма Наталія Володимирівна – кандидат політичних наук, доцент кафедри журналістики

Рецензенти:

Копистинська І.М. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри журналістики факультету філології Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

Рильчук Ю.С. – спеціальний фотокореспондент УКРІНФОРМУ в Івано-Франківській області.

Шотурма Н.В. Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Фотожурналістика» для студентів І-го курсу спеціальності С7 Журналістика [Електронне видання]. Івано-Франківськ. 2025. 30 с.

Методичні рекомендації розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра журналістики, а також вимог кредитно модульної організації навчального процесу. Містять відомості про структуру курсу «Фотожурналістика», плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, рекомендованої літератури. програмові вимоги до заліку. Видання призначено для студентів І курсу спеціальності С7 Журналістика денної форми навчання.

© Н.В.Шотурма, 2025
©Карпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2025

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Структура дисципліни.....	9
Практичне заняття 1. Вступ. Предмет фотожурналістики і завдання курсу. Фотографія як перше зображення нового типу в культурі.....	10
Практичне заняття 2. Фотозамітка у системі фото жанрів. Фотозамітка в газеті. Робота над заголовками до фотозаміток. Жанрова своєрідність	11
Практичне заняття 3. Принципи роботи над яскравими фоторепортажами.....	12
Практичне заняття 4. Фоторепортажна журналістика у розрізі сучасності.....	13
Практичне заняття 5. Аналіз фоторепортажів відомих фотожурналістів та блогерів.....	14
Практичне заняття 6. Події фоторепортажі, інформаційні приводи.....	15
Практичне заняття 7. Правила користування дзеркальними камерами. Напрацювання композицій кадру та їх постановки.....	16

Практичне заняття 8. Робота в інформантствах. Оперативна фотожурналістика. Фотокореспонденція як публіцистичний жанр фотомистецтва.....	17
Практичне заняття 9. Нарисова фотожурналістика у системі сучасних медіа. Робота над власним фотонарисом «Моє улюблене місто та його закутки».....	18
Рекомендована література.....	19
Завдання для самостійної роботи.....	25
Теми рефератів по дисципліні «Фотожурналістика».....	26
Перелік питань для семестрового контролю.....	28

Пояснювальна записка

Історична необхідність і об'єктивна закономірність виникнення фотографії як нового прогресивного засобу візуальної комунікації шляхом діахронної або ж синхронної передачі зображеної миті є обґрунтованою і витребуваною. Гіпотеза про етимологію слова «мить», лінгвістично підтверджує філософське трактування руху як безперервного ряду збережених та незбережених подій.

Фундаментальною одиницею відображення дійсності – є фотозображення. Фотоінформація – це технічно вдосконалений в порівнянні з образотворчим мистецтвом візуальний спосіб передачі будь-яких змін. Фотографія колись ставала фототворчістю, мистецтвом, коли зверталася до самого життя людини, її численним проявам, щасливим і сумним, героїчним і трагічним. Фотографічну творчість нині розглядають в курсі лекцій як соціально-естетичну комунікацію, а саму фотожурналістику – як художньо-документальні повідомлення про навколишній світ, людину і соціум, подієву журналістику тощо.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є роль і значення фотожурналістики в сучасних умовах, окреслення найважливіші проблеми та виклики, з якими стикаються фотожурналісти та редактори сучасних медіа під час створення та оприлюднення візуального контенту. Курс покликаний поглибити спробу проаналізувати морально-етичні цінності у роботі фотокореспондентів та фоторепортерів, знайти ефективну модель роботи людини з фотокамерою чи будь-яким іншим знімальним

пристроєм залежно від вимог власників та редакторів засобів масової інформації.

Метою вивчення навчальної дисципліни є: подати студентам-журналістам матеріали з курсу фотожурналістика на базових принципах побудови фотомистецтва. Роз'яснити роль перших фоторепортажів у воєнній та повоєнній журналістиці, як витoki фото галузі в цілому. Надати студентам теоретичні знання та практичні навички з основ фотожурналістики. Сформуванi знання історії виникнення фотографії та професії фотожурналіста у сучасних умовах, вивчити види фотозйомки експозиції кадру, розкадрування, меж перетину та жанрів фотожурналістики. Освоїти й практично застосувати технічні складові зображальної й виражальної соціально-естетичної комунікації в загальній системі масової комунікації. Працювати з дзеркальною та малогабаритною фототехнікою.

Загальні та спеціальні компетентності, якими повинен оволодіти чи які може удосконалити студент у результаті вивчення дисципліни:

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

СК 2. Здатність формувати інформаційний контент;

СК 3. Здатність створювати медіапродукт;

СК 6. Здатність ефективно просувати створений медіа продукт;

СК 7. Здатність застосовувати міжнародні журналістські стандарти, принципи журналістської

етики, національні етичні норми, етикетні правила на різних етапах професійної діяльності.

Програмні результати навчання

ПР02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.

ПР 04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПР 05. Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань.

ПР 19. застосовувати міжнародні журналістські стандарти, принципи журналістської етики, національні етичні норми, етикетні правила на різних етапах професійної діяльності.

Практичні заняття є важливим елементом навчального процесу, оскільки студенти мають змогу використати на практиці власні теоретичні знання та доповідати про додаткову інформацію, яку опрацьовували самостійно. Практичні заняття становлять велику частину годин, які заплановані у сила бусах програм і спрямовані на закріплення знань, які були отримані під час лекцій. На заняттях студент може проявити себе та показати свої знання через різні форми контролю.

Головна мета практичних занять – засвоєння студентами тем з навчальної дисципліни, проведення дискусій щодо робочих записів та нотаток, аналіз помилок та колективне опрацювання основних проблем курсу, творчий підхід до опрацювання теоретичного матеріалу.

Основними завданнями практичних занять з фотожурналістики є – закріплення у студентів теоретичних знань за темами, передбаченими робочими програмами;

- опанувати навички усного і письмового викладу навчального матеріалу та індивідуальних відповідей;

- співставлення теоретичного та практичних матеріалів;

- розробка власних досліджень, зокрема циклів фотосвітлин у різних журналістських стилях;

- засвоєння технічних особливостей дзеркальних та цифрових фотокамер, уміння працювати з електронними носіями;

- опрацювання творчих завдань з «Фотожурналістики», які полягають в освоєнні жанрової палітри фоторепортажів;

Види проведення практичних занять:

- обговорення;

- виступи з рефератами, доповідями;

- дискусія в підгрупах;

- колективний аналіз фото портфоліо з жанрології кожного студента.

- тестування з проведенням підсумків до курсу

Якість практичних занять перш за все залежить від підготовки студентів до нього та опрацювання матеріалів лекції.

Студенти повинні:

- уважно ознайомитися з планом, який відображає зміст чергової теми заняття;

- прочитати і продумати свої лекційні записи, які відносяться до теми практичного заняття;

- вивчити чи законспектувати при необхідності рекомендовану літературу чи додаткову інформацію з мережі Інтернет;

- скористатися при потребі консультацією викладача;

- скласти розгорнутий план, тези чи конспект виступу з усіх питань теми заняття;

- виконати практичне завдання та створити власне фотопортфоліо.

Курс фотожурналістики читається для студентів I курсу у другому семестрі, на який заплановано 12 лекційних та 18 практичних годин.

Структура навчальної дисципліни

Тема	Загальна кількість годин		
	лекції	заняття	самост.роб.
Тема 1. Вступ. Предмет фотожурналістики і завдання курсу. Фотографія як перше зображення нового типу в культурі: характерні особливості	2	2	10
Тема 2. Масово-інформаційна природа фотожурналістики. Сучасність та фотографія	2	2	10
Тема 3. Фотозамітка Тема 4. Фоторепортаж	2	4	10
Тема 5. Творчий багаж фотожурналіста Тема 6. Функції та принципи фотожурналістики. Принципи роботи фоторедактора	2	4	10
Тема 7. Фотокореспонденція	2	2	10
Тема 8. Художня публіцистика у фотожурналістиці. Особливості фотографування в умовах воєнного стану.	2	4	10
Загальна	12	18	60

Пропонуємо систему проведення практичних занять з фотожурналістики для студентів кафедри журналістики Факультету філології.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

Вступ. Предмет фотожурналістики і завдання курсу. Фотографія як перше зображення нового типу в культурі

План

1. Фотожурналістика: предмет, мета і завдання курсу. Суб'єкт творчого процесу в фотожурналістиці (фотокореспондент, бйльд-редактор).

2. Психофізіологічні та соціокультурні передумови множинності засобів вираження змісту в культурі. Зорове сприйняття. Візуальна комунікація.

3. Взаємодія вербальних і візуальних форм журналістики. Слово і зображення у комунікаційному процесі.

4. Співвідношення образотворчого мистецтва і зображальної журналістики.

5. Категорія «зображення» у журналістиці.

6. Правомірність функціонування терміну «ілюстрація». Різновиди ілюстрацій: різні класифікації. Функції ілюстрацій.

7. Становлення фотографії в Україні.

ЗАВДАННЯ:

Дібрати (принести із собою) зразки ілюстрацій у газетах, журналах (1. Малюнки – шаржі, карикатури, ескізи, мальовані пейзажі, портрети тощо; 2. Графіки, таблиці, діаграми тощо; 3. Фотографії).

Література: 1, 2, 3, 4, 7,8, 23, 31, 34, 42.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Фотозамітка у системі фото жанрів. Фотозамітка в газеті. Робота над заголовками до фотозаміток. Жанрова своєрідність

План

1. Фотозамітка як явище сучасного фотомистецтва.
2. Роль фотозамітки на шпальтах сучасної преси.
3. Елементи, які визначають жанрові особливості фотозамітки:
 - а) лаконізм;
 - б) чергування кадру;
 - в) різновиди заміток;
 - г) фотофакти.
4. Жанрові схеми роботи над замітками та визначення терміну зарубіжними та сучасними журналістикознавцями.
5. Розширена фотозамітка у регіональних друкованих періодичних виданнях на матеріалах газет , онлайн-виданнях.

Студенти презентують на мультимедійній апаратурі фотозамітки, написані під час інформаційних подій та прив'язок. Вони коментують свої фотографії у кількох напрямках: плановість фотографії, чергування кадрів, деталізація, комплекс заголовка, персоналії, відповідність тексту з візуальним матеріалом. Колективне обговорення. Аналіз недоліків у фотозйомці. Напрацювання нових навичок у подієвій зйомці.

ЗАВДАННЯ: Виписати та вивчити значення фото термінів: *камера обскура, фото натюрморт, лінія перетинів.*
Література: 11,12, 19, 30, 43, 46.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

Принципи роботи над яскравими фоторепортажами

План

1. Фоторепортаж як сучасний жанр фотожурналістики. Французька репортажна школа.
2. Види фоторепортажу та його ознаки у журналістській діяльності.
3. Гарячі, теплі та холодні фоторепортажі:
 - а) особливості подачі кадру;
 - б) деталі зображення;
 - в) портретна зйомка у фоторепортажі.
4. Робота фотожурналіста у світі та інформагентствах.
5. Значення фоторепортажів у онлайн журналістиці. Аналіз фоторепортажів на вебсайтах Прикарпаття.

Студенти презентують та порівнюють на мультимедійній апаратурі фоторепортажі та розширені фоторепортажі, написані під час культурних, соціальних та політичних заходах. Вони коментують свої фотографії у кількох напрямках: кількісний чинник фоторепортажу, плановість фотографії, відсутність рекламних елементів, чергування кадрів, деталізація, комплекс заголовка, персоналії, відповідність тексту з візуальним матеріалом,

яскравість описових елементів текстівки. Колективне обговорення. Аналіз недоліків у фотозйомці.

ЗАВДАННЯ: Виписати та вивчити значення фото термінів: *експозиція, постановка кадру, зйомка нон-стоп, геліографія.*

Література: 4, 11, 19, 20, 46, 48, 49.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4

Фоторепортажна журналістика у розрізі сучасності

План

1. Жанрові ознаки фоторепортажів у онлайн виданнях. Фоторепортажна журналістика у розрізі сучасних тенденцій та популярності серед читачів.

2. Поділ фоторепортажів на види: подієвий, неподієвий, проблемний, конфліктний, описовий.

3. Проблемний репортаж, як дифузійний елемент у фотожурналістиці:

а) аналітичні ознаки у фоторепортажах;

б) зображальна аналітика;

в) позиція автора у трансформації фото жанрів.

4. Спільне та відмінне між фоторепортажами у друкованих та електронних медіа. Ознаки відображення.

5. Фоторепортажі як елемент авторських блогів та авторських колонок на рівні соціальної комунікації.

6. Аматорські та професійні фоторепортажі у сучасній фотожурналістиці.

Відібрати за критеріями жанрових ознак кілька фоторепортажів на регіональних та всеукраїнських онлайн виданнях. Провести ґрунтовний аналіз фоторепортажів та

згрупувати їх за видовими характеристиками. Обговорити складові якісних та неякісних фоторепортажів, враховуючи критерії створення фотоциклів у матеріалах.

ЗАВДАННЯ: Виписати та вивчити значення фото термінів: *малогабаритні камери, інтер'єрна фотозйомка, кроп-фактор.*

Література: 5, 6, 15, 17, 19, 20, 45.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5

Аналіз фоторепортажів відомих фотожурналістів та блогерів

План

1. Підготувати цікаву інформацію про блогерство і поради, як розвинути власний блог.
2. Самостійна робота фотокореспондента: позитиви та негативи.
3. Робота фоторепортера в парі з журналістом.
4. Технологія створення фоторепортажу.
5. Планування зйомки.
6. Алгоритм відбору знімків.
7. Текстовий супровід фоторепортажу.
8. Призначення жанру портрета, його види і форми. Поза, жест, рух, міміка, вираз обличчя, аксесуари.

Студенти на власний вибір готують інформацію про місцевих та всеукраїнських/світових блогерів. Здійнюють

аналіз їх діяльності, визначають критерії їх успіху. Проводять ґрунтовний аналіз фоторепортажів блогерів та групують їх за видовими характеристиками. Приклади фотопортретів, їх аналіз.

ЗАВДАННЯ: Написати реферат про блогерство.

Література: 11, 15, 16, 18, 20, 44.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6

Події фоторепортажі, інформаційні приводи

План

1. Подія як джерело роботи над фоторепортажами. Визначення терміну родієвого репортажу у різних світових журналістських спільнотах.

2. Інформаційні приводи у роботі фотожурналіста. Поділ інформаційних приводів на кілька принципових одиниць та тематичних спрямувань:

- а) інформаційні приводи політичного характеру;
- б) інформаційні приводи соціального характеру;
- в) інформаційні приводи культурного характеру.

3. Особливості фільтрування інформаційних приводів під час створення фоторепортажів. Правильне та якісне оформлення фоторепортажних матеріалів. Робота в редакційній колегії.

4. Подієві фоторепортажі у систему медіа як елемент найпопулярніших циклів світлин, які висвітлюють явища дійсності та несуть об'єктивний характер відображення. Фоторепортаж як циклічне, послідовне відображення дійсності та підтвердження факту.

5. Редагування фотографії: програми, особливості користувачам.

Студенти презентують власні роботи та пояснюють спільне та відмінне між подієвими та неподієвими репортажними зйомками, працюючи у групах, редколегіях. На практичному занятті тлумачаться на практиці ознаки різновидових жанрових фотоформ та їх особливості. Студенти доповідають про думку різних вітчизняних та зарубіжних журналістикознавців. Колективне обговорення.

ЗАВДАННЯ: Виписати та вивчити значення фото термінів: *матриця, геліос, світлосила, витримка, макрокільце.*

Література: 13, 20, 28, 29, 37, 48.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7

Правила користування дзеркальними камерами. Напрацювання композицій кадру та їх постановки

План

1. Історія виникнення фотоапарату.
2. Будова цифрового фотоапарату, принцип роботи.
3. Поняття діафрагми, iSO, витримки.

4. Автофокус, затвор фотографічний, сенсор зображення або світлочутлива матриця.

5. Експозиція (у фотографії). Експопара та експозамір.

6. Режими зйомки.

Опанувати технічні показники фотокамер на власних апаратах. Практичне застосування значення діафрагми, iSO, витримки. Студенти практикуються у налаштуванні витримки при різних світлосильних показниках. Вони вчаться розрізняти потребу у формуванні діафрагми у несприятливих умовах (до прикладу, темних приміщеннях, пахмурній погоді за вікном). Студенти визначають пробіг фотоапаратів та роботу затвора. Колективне обговорення щодо можливості експериментальної зйомки. Аналіз напівпрофесійних та професійних дзеркальних фотоапаратів та їх спільні та відмінні риси. Наочне визначення характеристик фотоапаратів: переваги та недоліки. Робота з об'єктивами різної світлосили та зуму. Робота студентів над видами фокусування в габаритних об'єктах.

Література: 22, 24, 26, 27, 35.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №8

**Робота в інформажентствах. Оперативна
фотожурналістика. Фотокореспонденція як
публіцистичний жанр фотомистецтва.**

План

1. Професійні критерії відбору фотозображень.
2. Авторське право і як його забезпечити?
3. Зйомка відкритою і скритою камерою - морально-етичні аспекти роботи фотожурналіста.

4. Підготовка фототознімків для участі у фотоконкурсах. Участь у всеукраїнських та міжнародних виставках, салонах та інших спеціалізованих фотоконкурсах

5. Базові засади виявлення фотофейків.

6. Фотокореспонденція як просте відображення події, особливий жанр публіцистичної фотожурналістики.

Студенти виступають з доповідями про роботу фотокореспондентів у всіх куточках світу та особливості їх професії. Студенти захищають реферати на тему: «Оперативна фотожурналістика, як невід’ємний елемент сучасних ЗМІ».

Аналіз фотокореспонденцій як жанру фотожурналістики на сторінках провідних газет краю. Аналіз власних кореспонденцій студента. Визначення наявних ознак аналітичного фото жанру: спільна та відмінне з фото заміткою. Розгляд різноманіття тематик фотокореспонденцій у групі студентів.

Література: 4, 12, 16, 32, 37, 38, 39.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №9

Нарисова фотожурналістика у системі сучасних медіа. Робота над власним фотонарисом «Моє улюблене місто та його закутки»

План

Доповіді студентів про нарисову журналістику, як одного із найскладніших жанрових форм у фотомистецтві. Колективне обговорення проблем поширення художньо-публіцистичної фотожурналістики у друкованій пресі та он-лайн виданнях. Робота студентів над завданням створення нарису «Моє улюблене місто та його закутки» або на власний вибір. Розгляд нарису у рамках

емоційно-стилістичного забарвлення тексту з фотографіями, портретні елементи, постановочні кадри, пейзажна фотозйомка. Аналіз студентського портфолію. Написання підсумкового тестування фотожурналістики для узагальнення знань студентів.

Література: 9, 10, 14, 16, 20, 25, 36, 41, 50.

Рекомендована література

1. Балаклицький М. А. Зображальна журналістика : навчально-методичний посібник для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 84 с.
2. Беньямін В. Мистецький твір у добу своєї технічної відтворюваності. *Вибране*. Львів : Літопис, 2002. С. 53–97.
3. Буряк В. Журналістська творчість як система образної комунікації : навч. посіб. Дніпро : РВВ ДНУ, 2016. 60 с.

4. Гвоздев В. Свобода слова: тенденції становлення й розвитку. URL: <http://volodymur.livejournal.com/> (дата звернення: 12.01.2025).
5. Горевалов С. Фотожурналістика в системі засобів масової комунікації: єдність слова і зображення : навч. посіб. Київ : Київ. міжнародн. ун-т, 2010. 296 с.
6. Фотожурналістика в системі засобів масової комунікації: єдність слова і зображення / С. І. Горевалов, Н. І. Зикун, С. А. Стародуб. Київ, 2010. 296 с.
7. Бетчен Дж. Вогонь бажання. Зародження фотографії. Київ : Родовід, 2019. 248 с.
8. Тегг Дж. Тягар репрезентації: есеї про множинність фотографії та історії. Київ : Родовід, 2019. 248 с.
9. Журналістика. Словник-довідник / упоряд. І. Л. Михайлин. Київ : Академвидав, 2013. 320 с.
10. Журналістський фах: фотожурналістика : методичні рекомендації / укл. В. В. Гридчина. Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2012. 60 с.
11. Заїка Н. М. Фотографія у газеті: елемент оформлення чи самостійна журналістська робота. URL: http://j-school.kiev.ua/images/uploads/textblog/08_4_Zaika_Natalia_dyplom2008.pdf.
12. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник. Львів : ПАІС, 2008. 270 с.
13. Зонтаг С. Про фотографію / пер. з англ. П. Тарашук. Київ : Основи, 2002. 189 с.
14. Зражевська Н. І. Розуміння медіакультури: комунікація, постмодерн, ідентичність, ідеології, медіаконтроль. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2012. 408 с.
15. Іванюха Т. В., Тупіков М. С. Функції фотоілюстрації у сучасних молодіжних виданнях. *Молодий вчений*. 2016. № 12. С. 190–192.

16. Капрон Р. Дж. Настанови журналістам Асошіейтед прес. Київ : ВД «Києво-Могилянська Академія», 2005. 158 с. (уточнено).
17. Карпачова Н. Право на інформацію: свобода слова, думки, вільного вираження поглядів : щорічна доповідь Уповноваженого з прав людини. *Голос України*. 2001. 10 груд.
18. Лаб Ф. Фотожурналістика та етика: дослідження в Центральній Європі. *European Journalism Observatory*. URL: <https://ua.ejo-online.eu/2933/etyka-ta-yakist>.
19. Локтіонова Д. А. Фотографія як джерело соціальної інформації. *Наукові праці ЧДУ ім. Петра Могили. Серія: Соціологія*. 2013. Т. 225, Вип. 213. С. 21–26.
20. Максимович М. Фотоілюстрація у газеті. URL: http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/publications/visnyk26/Statti_Maxymovych.htm.
21. Максимович М. Сучасна фотожурналістика: проблеми, виклики, перспективи. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Журналістські науки. 2019. № 3. С. 29–36. DOI: <https://doi.org/10.23939/sjs2019.01.029>.
22. Мерло-Понті М. Видиме й невидиме / пер. з фр. Є. Марічев. Київ : Видавничий дім «КМ Академія», 2003. 268 с.
23. Мироненко В. О. Проблеми аналізу творів фотографії в контексті фотомистецтва Києва та Львова кінця 1980-х – початку 1990-х. *Сучасне мистецтво*. 2009. Вип. 6. С. 381–386.
24. Михальська Я. Історія фотоапарата: Світ фотографії. URL: <http://yaryna.net/istoriyafotoaparatu>.
25. Москвич О. Д. Діалектика об'єктивного та суб'єктивного у фототворчості: культурологічний аспект.

Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філософські науки. 2012. № 15. С. 167–172.

26. Москвич О. Д. Специфіка сприйняття фотографії в контексті сучасної медіареальності: культурологічний аспект. *Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 7: Релігієзнавство. Культурологія. Філософія.* 2012. Вип. 27 (40). С. 57–64.

27. Москвич О. Д. Вплив фотографії на трансформацію життєвого простору людини. *Науковий вісник Чернівецького університету. Філософія.* 2014. Вип. 726-727. С. 281–285.

28. Москвич О. Д. Медіа-реальність як сучасний соціокультурний простір. *Соціологічні студії.* 2014. № 2 (5). С. 52–56.

29. Москвич О. Д. Методологічні основи дослідження фотографії як культурного феномену. *Науковий вісник СХУ ім. Лесі Українки. Філософські науки.* 2019. № 13 (387). С. 65–70.

30. Москвич О. Д. Становлення філософського дискурсу фотографії. *Науковий вісник СХУ ім. Лесі Українки. Філософські науки.* 2016. № 9 (334). С. 89–94.

31. Москвич О. Д. Феноменологія сучасної медіареальності: експлікація понять. *Науковий вісник СХУ ім. Лесі Українки. Філософські науки.* 2014. № 18 (295). С. 68–73.

32. Нерух О. Першооснови журналістської творчості : навч. посіб. Харків : Світ дитинства, 2000. 180 с. (уточнено).

33. Петрова Н., Якубенко В. Медіа-право. Київ : Інститут журналістики, 2007. 275 с.

34. Пилип'юк В. Українська художня фотографія: етапи становлення та мистецькі засади розвитку : навч. посібн. Львів : Світ, 2007. 176 с.

35. Підгурний І. С. Сучасні тенденції розвитку технології фотографії. *Вісник ХДАДМ*. 2015. № 7. С. 126–130. (уточнено).
36. Потятиник Б. Ключі до мас-медіа. Львів : ПАІС, 2002. 235 с.
37. Правове регулювання інформаційної діяльності в Україні : станом на 1 січня 2001 р. Київ : Юрінком Інтер, 2001. 420 с.
38. Приступенко Т. О. Деякі аспекти етичної діяльності вітчизняних журналістів під час виборчих баталій. *Публіцистика і політика : зб. наук. праць*. Київ, 2001. Вип. 2.
39. Приступенко Т. О. Правові засади функціонування сучасних засобів масової комунікації України : монографія / за ред. В. В. Різуна. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2000. 256 с.
40. Путівник ретельного журналіста. Київ : Інститут журналістики, 2007. 175 с.
41. Різун В. В. Маси : тексти лекцій. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2003. 118 с.
42. Різун В. В. Роль ЗМК в демократичному суспільстві. *Публіцистика і політика : зб. наук. праць*. Київ, 2001. Вип. 2.
43. Табінський Я. Образ у сучасній фотожурналістиці: між мистецтвом і публіцистикою. *Теле- та радіожурналістика*. 2013. Вип. 12. С. 244–251.
44. Табінський Я. Фотографія у системі нових медій. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*. 2013. Вип. 37. С. 226–333. URL: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2013.37.5125>.
45. Універсальний журналіст. Київ : Інститут журналістики, 2007. 150 с.
46. Чекмишев О. В. Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики :

підручник-практикум. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2004. 98 с.

47. Черняков Б. І. Бібліографічний список. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1397>.

48. Чміль Г. П. Екранна культура: плюральність проявів. Харків : Крук, 2003. 336 с.

49. Шаповал Ю. Г. Фотожурналістика : навч. посіб. Рівне : Волин. обереги, 2007. URL: <http://on-libr.info/index.php/2009-10-20-11-46-46/6-shapovalfotojurnalistyka>.

50. Шаповал Ю. Г. Фотожурналістика : навч. посіб. Рівне : Видавництво МЕГУ ім. Степана Дем'янчука, 2007. 75 с.

51. Шотурма Н.В. Нові тенденції використання зображувальних елементів у маркетингових комунікаціях. II Міжнародна науково-практична конференція «Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку»: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 25–26 листопада 2022 р., м. Одеса. Ч. 3. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 283-286.

52. Шлемкевич Т., Шотурма Н. Вплив штучного інтелекту на PR та рекламу в новітніх медіа. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія / Карпатський національний університет імені Василя Стефаника. Одеса: Гельветика. 2025. Вип. 21. С. 337-342. <https://kpn.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/197/2025/10/vypusk-21.pdf>.

53. ФАКТЧЕКІНГ ТА БОРОТЬБА З ДЕЗІНФОРМАЦІЄЮ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЙ. Innovative Approaches in Modern Science and Technology: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference. International Scientific Unity. November 12-14, 2025. Lisbon, Portugal. P.

Електронні ресурси

1. <http://www.ifj.org>. (Міжнародна Федерація журналістів (IFJ – International Federation of Journalists)).
2. <http://mediaed.org>. (Media Education Foundation).
3. <http://www.1plus1.net/> (Офіційний сайт ТРК «1+1»).
4. <http://www.mediachannel.org>. («MediaChannel»).
5. <http://www.mediakrytyka.info> («Медіакритика» – видання Інституту екології масової інформації ЛНУ ім. Івана Франка).
6. <http://www.presswise.org.uk>. («PressWiseTrust»).
7. <http://www.telekritika.kiev.ua/> (Інтернет видання «Телекритика»).
8. <http://yanko.lib.ru/gum.html> (Бібліотека Слави Янко).
9. <https://ua.ejo-online.eu/2933/etyka-ta-yakist>
10. https://www.bbc.com/ukrainian/vert_cul/2015/07/150709_vert_cul_altered_images_journalism_vp
11. www.ji.lviv.ua (Незалежний культурологічний часопис «І»).

Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Проаналізуйте чим відрізнялися технологічні та ідеологічні підходи до фотографування в США, Європі, Японії та на пострадянському просторі.

Тема 2. Підготуйте візуалізовану довідку про фотографування знаменитих українців (від зародження

фотографічної справи в Україні до сьогодні). Значення їх фотопортретів для української та світової культури.

Тема 3. Відзняти серію кадрів з різними значеннями діафрагми для розуміння як на практиці працює глибина різкозображувального простору. Відзняти серію кадрів із різними значеннями діафрагми, витримки, ISO, щоб зрозуміти як правильно отримувати технічно грамотні знімки.

Тема 4. Відзняти групу людей, правильно побудувати кадр (ріст учасників зйомки, одяг як кольорові плями, настрій).

Тема 5. Ознайомитися зі Законом України «Про авторське право і суміжні права».

Теми рефератів по дисципліні «Фотожурналістика»

1. Еволюція фотографії: від хімічних експериментів до цифрової революції.
2. Зображення крізь століття: як фотомистецтво зберігає історію.
3. Перші кроки фотожурналістики: як фотографія стала новим медіа.

4. Напрямки фотожурналістики: від військової хроніки до соціальної фотографії.
5. Секрети глибини: техніка передачі об'ємного зображення на фотографії.
6. Взаємодія тексту і кадру: як слово та зображення творять історію у фотожурналістиці.
7. Композиція в кадрі: як «золотий перетин» і рамка формують візуальну мову.
8. Загальний, середній і великий плани: як різні курси змінюють сприйняття фотографії.
9. Мистецтво установки: чому фотографії обирають постановочний стиль зйомки.
10. Фото події: як тривале фотоспостереження змінює розуміння подій.
11. Репортажна зйомка: як згадати момент, що змінив історію.
12. Фотографія як доказ: Проблеми відновлення та факти маніпуляції в кадрі.
13. Фотожанри: як класифікувати жанри та їх роль у сучасній фотожурналістиці.
14. Фотозамітка: як короткий видимий запис передає потужне повідомлення.
15. Фоторепортаж: як фотографія розповідає історію події.
16. Фотозамальовка: мистецтво маленьких історій в одній світлинці.
17. Фотокореспонденція: поглиблений аналіз зображення крізь об'єктивну журналістику.
18. Фотонарис: творчий пошук через зйомку життєвих історій.
19. Фотомонтаж як візуальна поезія: нові форми виразності у фотожурналістиці.

20. Портрет у фотожурналістиці: як особистість розкривається через об'єктив.
21. Фотосерія: від одного кадру до розповіді у світлинах.
22. Пейзаж і натюрморт у журналістиці: як побутові сцени залишаються глибокими історіями.
23. Фотоілюстрації в газетах: як зображення впливають на текст.
24. Фото для інтернет-видань: як онлайн-реалії змінюються вимогами до знімків.
25. Фотографія в рекламі: як вибрати знімки, що надають.
26. Історія фотожурналістики на теренах України.

Перелік питань для семестрового контролю

1. Назвати історичні етапи розвитку фотографії.

2. Проаналізувати внесок Нісефора Ньєпса в розвиток фотографії.
3. Проаналізувати внесок Луї Даггера в розвиток фотографії.
4. Прокоментувати фотографію як репортаж з повсякденної дійсності.
5. Проаналізувати появу фотографії в Україні.
6. Назвати перших українських фотокореспондентів.
7. Назвати чинники еволюції фотографії до фотомистецтва та фотожурналістики.
8. Проаналізувати фотографію як самостійний жанр у видавничій та пресовій діяльності.
9. Прокоментувати особливості сучасної фотографії в світі.
10. Назвати сучасні фотоконкурси та бієнале.
11. Проаналізувати засади створення фотопортрету.
12. Проаналізувати засади створення фотопейзажу.
13. Проаналізувати засади створення фотонатюрморту.
14. Проаналізувати підготовку фоторепортажу.
15. Назвати базові засади кадрування.

16. Проаналізувати вдалий вибір позиції в роботі фотокореспондента.
17. Назвати засади роботи фотографа зі світлом.
18. Назвати базові засади редагування фотографії.
19. Назвати базові засади виявлення фотофейків.
20. Проаналізувати морально-етичні засади роботи фотожурналіста: заборонене і дозволене.
21. Вимоги до фотографа в умовах воєнного.
22. Особливості відновлення факту в фотожурналістиці.

Факультет філології
Кафедра журналістики

Навчально-методичне видання

ШОТУРМА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА,
кандидат політичних наук,
доцент кафедри журналістики

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФОТОЖУРНАЛІСТИКА»

ДЛЯ БАКАЛАВРІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ С7 ЖУРНАЛІСТИКА

В авторській редакції